

ViS - Vård i Samverkan

Kommun(er): Kommuner i Uppsala län

Region Uppsala: Hälsa- och sjukvårdsförvaltningar

Fastställt av: TL HSVO

Datum: 2025-09-15

Föreskrivningsregler och produktriktlinjer för inkontinenshjälpmedel i Uppsala län

Innehåll

Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Omfattning.....	3
Ansvar	3
Kommunerna.....	3
Region Uppsala	3
Vårdgivare.....	4
Föreskrivare.....	4
Termer och begrepp	4
Genomförande	5
Utredning och bedömning vid behov av hjälpmedel.....	5
Produkter, information och instruktion	6
Följa upp och utvärdera	7
Överrapportering	7
Avgifter för inkontinenshjälpmedel och urologiskt material	7
Kostnader för inkontinenshjälpmedel och urologiskt material	7
Föreskriva och beställa.....	7
Egenansvar	8

Sortiment	8
Avvikelse eller reklamation.....	8
Uppföljning	8
Referenser	8
Dokumenthistorik	9
Bilagor	9
09 27 04 Ej tömbara urinuppsamlingspåsar.....	17
09 27 05 Tömbara urinuppsamlingspåsar	18
09 27 09 Urinuppsamlingskärl, urinflaskor	19
09 27 13 Upphångnings- och fästansordningar för urinuppsamlingspåsar	20
09 30 13, 09 30 14 Inkontinensprodukter, engångs för barn	21
09 30 18 Inkontinensprodukter, fixering i byxa, engångs för vuxna	23
09 30 21, 09 30 25 Inkontinensprodukter, allt-i-ett-skydd, engångs för vuxna	24
09 30 24 Inkontinensprodukter, byxskydd, engångs för vuxna	26
09 30 28 Absorberande inkontinensskydd, engångs, utformade för män.....	28
09 30 39 Fixeringsbyxa.....	30
09 30 42 Hygienunderlägg,lakansskydd, engångs	31

Bakgrund

Dokumentet ska samordna informationen gällande utredning och förskrivning av inkontinenshjälpmedel och urologiskt material. I Uppsala län omfattas hjälpmedel av föreskriften gällande förbrukningsartiklar som förskrivs vid urininkontinens, urinretention eller tarminkontinens, se [Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården \(HSLF-SF 2021:52\)](#).

Syfte

Dokumentets syfte är att förtydliga ansvarsfördelningen mellan huvudmännen samt utgöra ett praktiskt stöd för förskrivare vid frågor gällande utredning, förskrivning, beställning och leverans av hjälpmedel för urinblåsa och tarm.

Omfattning

Riktlinjen gäller för samtliga vårdgivare som på uppdrag av länets kommuner och Region Uppsala utför hälso- och sjukvård. Målgruppen avser personer som får kommunal hälso- och sjukvård i hemmet och är 17 år och äldre. Reglerna avser personer folkbokförda i Uppsala län i ordinärt eller särskilt boende (dvs. ej inlagd för vård på sjukhus). Enstaka undantag kan förekomma, kontakta samordnaren för inkontinensfrågor i länet för vidare handläggning.

Ansvar

Ansvarsfördelningen avser förskrivning av inkontinenshjälpmedel och urologiskt material mellan Region Uppsala och kommunerna i Uppsala län.

Kommunerna

Kommunen och privata vårdgivare (som har avtal med kommunen) ansvarar för:

- Personer i särskilt boende.
- Personer i ordinärt boende med kommunal primärvård.
- Personer i ordinärt boende som vistas på korttidsplats.

Region Uppsala

Regionen och privata vårdgivare (som har avtal med Regionen) ansvarar för:

- Personer i ordinärt boende som ej är inskriven i kommunal primärvård.
- Barn upp till 17 år.
- Personer på HVB (Hem för Vård och Boende) vid folkbokföring i C-län.

För personer som vistas på växelboende och inte har hälso- och sjukvårdsåtgärder i det ordinära boendet ansvarar Region Uppsala för förskrivning.

Vårdgivare

Enligt HSLF-FS 2021:52; 4 kap 1 § ”Vårdgivaren ska utse vem eller vilka av den behöriga hälso- och sjukvårdspersonalen som ska få förskrivningsrätt enligt 3–6 §§, och göra bedömningar av behörig personals utbildningar och kompetens i enlighet med 3 kap. 1 §.

För att säkerställa kompetens gällande utredning, behovsbedömning, förskrivning och uppföljning på ett patientsäkert och kostnadseffektivt sätt finns det utbildningskrav. I Uppsala län är minimum för att förskriva inkontinenshjälpmedel genomgången utbildning i Inkontinens och stomivård som ges årligen en vecka i februari i samarbete med Uppsala universitet. Även distriktssköterskeutbildning, kurs 7,5 hp kring blås- och tarmdysfunktion eller motsvarande ger förskrivningsrätt. Att utbildning genomförts ska fastställas innan godkännande i beställarportal.

För vissa inkontinenshjälpmedel krävs särskild kompetens, till exempel uroterapiutbildning.

Förskrivare

- Läkare
- Sjuksköterska
- Sjukgymnast eller fysioterapeut
- Barnmorska

HSLF-FS 2021:52; kap 3§, 4 § fastställer vilka professioner som har behörighet att förskriva som hjälpmedel vid urininkontinens, urinretention eller tarminkontinens. Förskrivare är den hälso- och sjukvårdspersonal som genomfört behovsbedömningen och som sedan väljer lämplig produkt. För att förskriva hjälpmedel för urinblåsa och tarm krävs god produktkunskap för korrekt utprovning samt användning och hantering av hjälpmedlen. Förskrivaren ansvarar för att fortlöpande hålla sig uppdaterad gällande aktuellt sortiment. Förskrivning till barn kräver fördjupad kunskap.

Termer och begrepp

Termer och begrepp är hämtade från Socialstyrelsens termbank om inte annat anges.

Förbrukningsartikel	Vara som fortlöpande förbrukas.
Förskrivare	Person behörig att utfärda recept, livsmedelsanvisning eller hjälpmedelskort.
Förskrivning	Utfärdande av recept, livsmedelsanvisning eller hjälpmedelskort av behörig hälso- och sjukvårdspersonal.
Korttidsplats	Bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt.

Ordinärt boende	Boende i vanliga flerbostadshus, egna hem eller motsvarande som inte kräver individuellt biståndsbeslut.
Primärvård	Hälso- och sjukvårdsverksamhet där öppen vård ges utan avgränsning när det gäller sjukdomar, ålder eller patientgrupper. Med regional och kommunal primärvård avses i denna riktlinje en vårdnivå. Kommuner och regioner har ett delat ansvar som huvudmän för primärvården.
Särskilt boende (som insats)	Individuellt inriktad insats i form av boende som ges med stöd av socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.
Särskilt boende	Boende som tillhandahåller bostäder eller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård och omsorg för äldre personer med behov av särskilt stöd.

Genomförande

Utredning och bedömning vid behov av hjälpmedel

Alla som söker vård har rätt till en bedömning, enligt 2 kap. 2 § Patientlag, 2014:821.

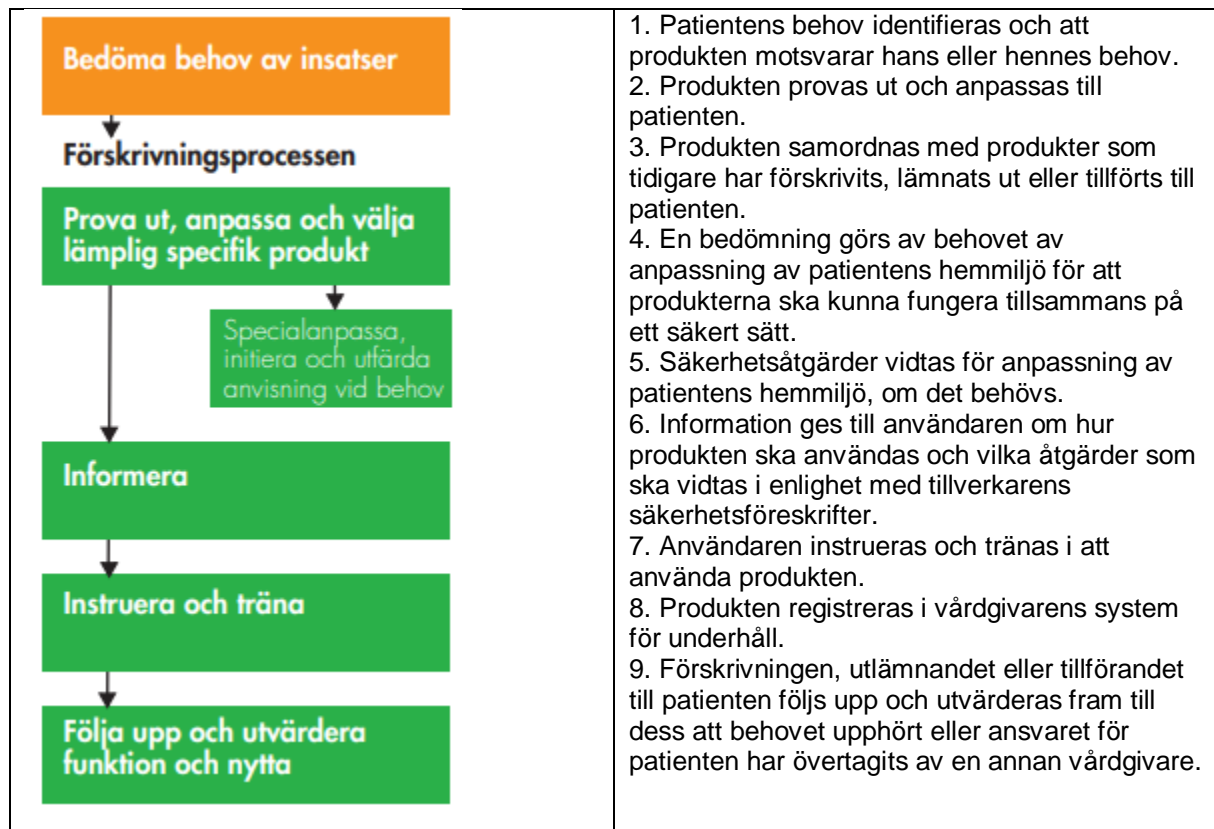
Patienten med besvär från urinblåsa eller tarm ska utredas och behandlas inom regionens eller kommunens primärvård enligt vårdprogram för urininkontinens och blåsdysfunktion. Innan förskrivning av hjälpmedel ska ett påvisbart och varaktigt urinläckage konstateras genom utredning och läckagemätning. En individuell utprovning av skydd ska genomföras innan förskrivning av produkt i förskrivarportal.

Tarmskölningsprodukter förskrivs och följs upp av specialistenheter för blås- och tarmdysfunktion på öppenvårdsmottagningar inom länssjukvård.

Vissa inkontinenshjälpmedel kräver specialistkompetens för utredning, utprovning, instruktion till användaren i hantering av hjälpmedlet samt uppföljning av detta sortiment. Uroterapeuter och tarm-stomiterapeuter beställer dessa hjälpmedel efter förskrivning och ordination av läkare. Dessa produkter benämns Specialistsortiment*.

Vissa produkter ur bassortimentet till exempel tappningskatetrar och kvarliggande katetrar med nelatonspets förskrivs i primärvården efter läkarordination.

I patientarbetet, vid behovsbedömning och i förskrivningsprocessen, används lokala vårdprogram och nationella kunskapsstöd för olika sjukdomstillstånd, se

Produkter, information och instruktion

Gällande produkter vid blås- och tarmdysfunktion eller urinretention.

I arbetet som förskrivare ingår ansvar för att:

- Information, instruktion och träning anpassas till användarens egna förutsättningar och ges även till närstående eller kontaktperson för omvårdnadspersonalen som ska hantera och assistera vid användning av produkter
- Förskrivaren ska förvissa sig om att patienten använder produkten enligt leverantörens anvisningar
- Informera om var man vänder sig för beställning av förskrivna produkten vid förändrat behov eller produktfrågor
- Informera om när och av vem uppföljningen av förskrivningen kommer att göras
- Det är viktigt att ta hänsyn till andra hjälpmedel som kan påverka utprovningen. Kontakta aktuell förskrivare vid behov av gemensam behovsbedömning
- Förskrivningen är kostnadseffektiv

Särskilda tillstånd att beakta:

Gravida personer hänvisas till Mödrahälsovården för utredning innan ev. förskrivning av hjälpmedel.

Hjälpmiddel till patienter med stomi (urin och avföring) ska förskrivas via Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV).

Material till patienter med nefrostomikateter lämnas ut i samband med skötsel.

Följa upp och utvärdera

Förskrivaren vid behandlande enhet ansvarar för att utvärdering och uppföljning av förskrivningen sker minst en gång per år eller oftare vid förändrat behov.

Vid förskrivning till barn bör uppföljning ske var tredje till sjätte månad då barnet växer och behovet förändras över tid.

Förskrivaren ansvarar för att uppföljning sker tills överrapportering till annan vårdgivare gjorts eller behovet upphört.

Överrapportering

När en patient byter vårdform eller vårdgivare ska överrapportering ske skriftligt. Överrapportering ska innehålla vilken utredning som är utförd, ordination, vem som har uppföljningsansvar, vilken sorts inkontinenshjälpmedel som är utprovat och förskrivet. Kateterbehandlingar ska ordineras av läkare. Överrapportering ska ske via remiss eller medicinsk planering.

Avgifter för inkontinenshjälpmedel och urologiskt material

I Uppsala län utgår ingen kostnad till patienten för produkter eller leverans.

Kostnader för inkontinenshjälpmedel och urologiskt material

Förskrivna hjälpmedel betalas av förskrivande enhet inom kommunal verksamhet. För verksamheter inom Region Uppsala (inkl. privata vårdgivare som har avtal med Regionen) finns betalningsansvar gällande förskrivning av inkontinenshjälpmedel och urologiskt material centralt inom Nära Vård och Hälsa. Kostnaderna för hjälpmedlet ska vara befogade med hänsyn till patientens behov.

De förskrivande enheterna inom kommunerna och regionen debiteras av distributören för de förskrivna (beställda) produkterna samt ett distributionspåslag (i procent av varuvärdet). Påslaget bekostar förskrivarportal (beställningssystem Guide), elektronisk ordermottagning, produktkatalog, lagerhållning, leverans samt kundservice gällande leveransfrågor.

Förskriva och beställa

Förskrivning sker efter utredning med läckagemätning och utprovning av skydd där ett påvisbart och varaktigt urinläckage konstaterats. Förskrivning rekommenderas för tre månaders behov och kan förskrivas med flera uttag. Vid förskrivning som överskrider rekommenderad förbrukning ska den medicinska anledningen dokumenteras. Produkter av flergångskaraktär förskrivs med ett

uttag. Uttag av förskrivna produkter kan göras av patient via Vårdtagarportal. Förskrivningen gäller högst ett år. Förskrivning och beställning görs i [Förskrivningsportalen](#).

Frågor och förskrivning för egenberedskap gällande medicinsktekniska produkter hänvisas till samordnare för inkontinensfrågor.

Egenansvar

Om utredning enligt vårdprogram vid urininkontinens och blåsdysfunktion visar att patienten inte har ett påvisbart och varaktigt läckage ska inte hjälpmedel förskrivas.

Om inkontinenshjälpmedel önskas ”för säkerhets skull” eller utöver rekommenderad förbrukning utan medicinsk orsak ska hänvisning ske till hjälpmedelsbutiker, apotek eller dagligvaruhandeln.

Sortiment

Upphandling av sortiment och distribution sker i enlighet med lag om offentlig upphandling, 2016:1145 (LOU). Varuförsörjningen är ansvarig upphandlare och arbetar på uppdrag av fem Regioner. Upphandlat förskrivarsortiment är ett samarbete med regioner och samtliga kommuner i Dalarna, Sörmland, Uppsala och Västmanland.

Det upphandlade sortimentet finns presenterat i förskrivarportalen Guide under ”Onemed produktsortiment” samt i Fyrklövers produktkatalog.

Avvikelse eller reklamation

Avvikelse eller reklamation gällande produkter görs enligt rutin vid Varuförsörjningen, se [Vem ska jag kontakta när? - Varuförsörjningen](#).

Uppföljning

Region Uppsala har tillsammans med kommunerna i länet ett delat ansvar för inkontinenshjälpmedel. Uppföljning sker tillsammans med Inkontinensrådet. Inkontinensrådet består av företrädare för Region Uppsala och MAS (Medicinsk Ansvarig Sjuksköterska) från respektive kommun i länet. Det sker en kvantitativ och kvalitativ uppföljning av verksamheten som redovisas i Nära Vård och Hälsas bokslut. En del av kvalitetsanalysen kan hämtas ur Cosmic eller SAS-verktyget (Nära vård och hälsas kvalitetsanalys).

Referenser

[Patientlag \(2014:821\) | Sveriges riksdag](#)

[Lag \(2016:1145\) om offentlig upphandling | Sveriges riksdag](#)

[Senaste version av HSLF-FS 2021:52 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården - Socialstyrelsen](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter \(HSLF-FS 2021:52\) om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården](#)

ViS-dokument Medicintekniska produkter i samverkan samt den kommunala primärvårdens basförråd gällande förskrivning.

[Förskrivning av hjälpmedel – stöd vid förskrivning av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning](#) Socialstyrelsens publikation ISBN 978-91-7555-575-1 Artikelnummer 2021-12-7673

[Allmänna riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning i Landstinget i Uppsala län](#) (docplus)

Avtal gällande samverkan kring vissa inkontinensfrågor (finns i varje huvudmans diarium)

Dokumenthistorik

2025-04-07

Dokumentet är nytt och avser att förtydliga ett gemensamt ansvar för att uppnå kvalitet och kostnadseffektivitet inom inkontinensvården. Detta i enlighet med Avtal gällande samverkan kring vissa inkontinensfrågor. Syftet är att tydliggöra förskrivningsprocessen och stödja förskrivande personal gällande förskrivning av inkontinensprodukter och urologiskt material.

Bilagor

Bilagor är en samling av produktriktlinjer sorterade enligt ISO-kod.

09 24 03 Kvarliggande katetrar

Denna riktlinje bygger på [Vårdhandboken - kateterisering av urinblåsa](#)

Förskrivningskriterier

Kvarliggande kateter kan förskrivas efter läkarordination:

- I avvaktan på, under utredning eller behandling.
- Vid kronisk ej behandlingsbar blåsdysfunktion.
- Som komplement till annan behandling (exempelvis sakralt eller perianalt sår).

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Brist på indikation och planerad uppföljning.
- Fysiska risker såsom urinvägsinfektion, tryckskador, strikturer.
- Kognitiv svikt.
- Nedsatt handfunktion.
- Handhavandefel.

Läs mer i Vårdhandboken, [Kateterisering av urinblåsa – komplikationer](#)

Råd i förskrivningsprocessen

Upphandlade katetrar ska endast förskrivas för indikation tömning av urinblåsa.

Bedöma behov

Kateterbehandling av urinblåsan ordinerar av läkare med angiven indikation samt planerad behandlingstid alternativt tidpunkt för omprovning. Förskrivaren bedömer om det finns behov av tillbehör. Se [Vårdhandboken – kateterisering av urinblåsa-översikt](#)

Prova ut, anpassa och välj produkt

Urinkateter väljs i samråd med ordinerande läkare. Utprovning av tillbehör ingår vid förskrivning av kvarliggande kateter. Se [Vårdhandboken – katetrar och övrigt material för råd vid val av kateter och kuffningsvätska.](#)

Informera, instruera och träna

Förskrivaren ska förvissa sig om att patienten använder kvarliggande kateter med tillbehör enligt leverantörens anvisningar. Se [Vårdhandboken – Egenvård och information till patienten.](#)

Följa upp och utvärdera

Läkare har det medicinska ansvaret för kateterbehandlingen och ska tillsammans med förskrivare vid behandlande enhet ompröva behovet av kateterbehandlingen.

Förskrivaren ansvarar för att kontroller, åtgärder och uppföljningar av kateterbehandlingen genomförs enligt individuell vårdplan samt vid förändrat behov.

Förskrivaren ansvarar för att uppföljning sker tills överrapportering till annan vårdgivare gjorts eller behovet upphört.

09 24 03 01 Kvarliggande kateter – tillbehör

Kateterventil och kateterfixering

Förskrivningskriterier

Förskrivning kan ske då kateterbehandling ordinerar eller urindroppssamlare förskrivs.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Oförmåga att känna blåsfyllnad.
- Brist på indikation och planerad uppföljning.
- Handhavandefel (ex. överfylld blåsa).
- Fysiska risker såsom urinvägsinfektion, hematuri.
- Kognitiv svikt.
- Nedsatt handfunktion.

Läs mer i Vårdhandboken: [Blåsövervakning vid sjukhusvård - Översikt, Vårdhandboken.se](#)

Råd i förskrivningsprocessen

Ska endast förskrivas vid diagnos urininkontinens eller urinretention.

Bedöma behov

Förskrivning sker tillsammans med kvarliggande kateter.

[Katetrar och övrigt material vid kvarliggande kateter - Vårdhandboken \(vardhandboken.se\)](#)

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Beakta patientens kognitiva och fysiska förmåga, exempelvis handfunktion, vid val av ventil
- Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren bedömt vara lämpliga utifrån behov och medicinska skäl
- Fixeringsbandage fästs så att tyngd och drag från katetern undviks.

Informera, instruera och träna

- Förskrivaren ska förvissa sig om att patienten förstår vikten av regelbunden blåstömning och risker om detta inte följs.
- Patienten ska hantera kateterventil själv.
- Kateterventil ska ej användas vid urinvägsinfektion, hematuri eller annat sjukdomstillstånd. Viktigt att patienten får information om detta!
- Byte sker en gång per vecka eller oftare vid behov.
- Kateterventil ska bytas om den kopplats bort från katetern.
- Kateterventil kan vara i öppnat läge under natten och då kopplas till en icke tömbar urinuppsamlingspåse.

- Förskrivaren ska förvissa sig om att patienten använder kateterventiler eller fixeringsbandage enligt leverantörens anvisningar.

09 24 06 Tappningskatetrar

Engångskatetrar som förs in genom urinröret för regelbunden blåstömning. Denna riktlinje bygger på, [Vårdhandboken - kateterisering av urinblåsa](#)

Förskrivare

För att utbilda patienten i självkateterisering, och följa upp behandlingen, krävs särskild kompetens, till exempel uroterapiutbildning.

Läs mer i Vårdhandboken: [Enstaka och intermittent - Vårdhandboken \(vardhandboken.se\)](#)

Tappningskatetrar inom specialistsortimentet (*) förskrivs och följs upp av specialistförskrivare inom specialistvården.

Förskrivningskriterier

Tappningskateter kan förskrivas efter läkarordination

- I avvaktan på, under utredning eller behandling.
- Vid kronisk ej behandlingsbar blåsdysfunktion.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Brist på indikation och planerad uppföljning .
- Fysiska risker såsom urinvägsinfektion, strikturer.
- Kognitiv svikt.
- Nedsatt handfunktion.
- Handhavandefel hos patient och ev. assisterande person.

Läs mer i Vårdhandboken: [Kateterisering av urinblåsa – komplikationer](#)

Råd i förskrivningsprocessen

Upphandlade katetrar ska endast förskrivas för indikation tömning av urinblåsa.

Bedöma behov

Kateterbehandling av urinblåsan ordinerar av läkare med angiven indikation samt planerad behandlingstid alternativt tidpunkt för omprövning. Förskrivaren bedömer även om det finns behov av tillbehör. Rekommenderad förbrukning 1–6 katetrar per dygn av 1–2 olika sorter. Vid behov av en större förbrukning per dygn dokumenteras den medicinska orsaken i journal.

Prova ut, anpassa och välj produkt

Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren och den ordinerande läkaren anser vara lämpliga utifrån behovet.

- Beakta patientens fysiska förmåga ex. handfunktion samt olika behov vid val av produkt, exempelvis i hemmiljö, vid resa eller på arbetsplatsen.

I första hand väljs en hydrofil tappningskateter utan vätska som fuktas med rent kranvatten för att aktivera den hydrofila ytan.

I andra hand väljs en hydrofil tappningskateter med vätska då funktionella eller medicinska behov finns, exempelvis nedsatt handfunktion, upprepade urinvägsinfektioner, nedsatt immunförsvar, när rent vatten saknas. Den medicinska anledningen dokumenteras i journal.

Katetrar med justerbara handtag, inkluderande urinuppsamlingspåsar etcetera förskrivs då funktionella eller medicinska behov finns, exempelvis nedsatt handfunktion, upprepade urinvägsinfektioner, nedsatt immunförsvar. Den medicinska anledningen dokumenteras i journal.

Väljs en tappningskateter utan glideffekt ska glidgel förskrivas.

För ytterligare råd vid val av produkt, se [Vårdhandboken – Katetrar och övrigt material](#)

Informera, instruera och träna

- Information, instruktion och träning anpassas till patientens egna förutsättningar och ges till närstående eller kontaktperson för omvårdnadspersonalen som ska hantera och assistera vid användning av tappningskateter.
- Förskrivaren ska förvissa sig om att patienten använder tappningskatetern enligt leverantörens anvisningar.
- Informera om var man vänder sig vid kateterproblem, för beställning av förskrivna tappningskateter, vid förändrat behov eller produktfrågor.
- Informera om när och av vem uppföljningen av förskrivningen kommer att göras.

Se [Vårdhandboken – Egenvård och information till patienten](#).

Följa upp och utvärdera

Läkare har det medicinska ansvaret för kateterbehandlingen och ska tillsammans med förskrivare vid behandlande enhet ompröva behovet av kateterbehandlingen.

Förskrivaren ansvarar för att kontroller, åtgärder och uppföljningar av kateterbehandlingen genomförs enligt individuell vårdplan samt vid förändrat behov.

Förskrivaren ansvarar för att uppföljning sker tills överrapportering till annan vårdgivare gjorts eller behovet upphört.

Läs mer: [Översikt - Vårdhandboken](#)

09 24 09 Urindroppssamlare för män

Förskrivningskriterier

Patienten ska utredas och behandlas enligt lokalt vårdprogram för urininkontinens och blåsdysfunktion.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Trycksår.
- Hudpåverkan.
- Risk för stas.
- Risk för sår vid felapplicering.

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

Läckagemätning och urinmätning utförs under 2–4 dygn. Mätning av residualvolym av urin ingår i utredning. Förskrivaren bedömer även behov av urinuppsamlingspåse och fästansordning. [Katetrar och övrigt material vid kvarliggande kateter - Vårdhandboken \(vardhandboken.se\)](#)

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Beakta längd och omkrets eller diameter på penis samt häftytans bredd vid val av urindroppssamlare. För rätt storlek, mät vid penisroten i avslappnat tillstånd då patienten står upp, sitter eller ligger på sida. Använd mätsticka eller måttband.
- Beakta patientens fysiska förmåga exempelvis handfunktion vid val av urindroppssamlare.
- Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren bedömt vara lämpliga utifrån behov och medicinska skäl.

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

Informera, instruera och träna

Råd vid användning av urindroppssamlare:

- Raka eller klipp bort behåring runt penis.
- Använd inte återfettande tvål, puder eller salvor (försämrar häftförmågan).
- Tas på då patienten står upp, sitter eller ligger på sida.
- Bytes en gång per dygn.
- För att undvika slitage på huden rullas urindroppssamlaren av.
- Informera om när och av vem uppföljningen av förskrivningen kommer att göras.

09 27 04 Ej tömbara urinuppsamlingspåsar

Förskrivningskriterier

Förskrivning kan ske då kateterbehandling ordineras eller urindroppssamlare förskrivs.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Urinvägsinfektion.
- Fallrisk.
- Risk för skada i urinröret om påsen fastnar och orsakar drag i katetern, vid felaktig fixering.
- Risk för erosion av urinrörsmynningen på grund av felaktig hantering och fixering.

Läs mer: [Vårdhandboken - Kateterisering av urinblåsa – komplikationer](#)

Råd i förskrivningsprocessen

Upphandlade urinuppsamlingspåsar ska endast förskrivas vid diagnos urininkontinens eller urinretention.

Bedöma behov

Förskrivning sker tillsammans med kvarliggande kateter, tappningskateter eller urindroppssamlare samt upphängning-fästanordning.

Prova ut, anpassa och välja produkt

- Beakta patientens fysiska förmåga, exempelvis handfunktion vid val av urinuppsamlingspåse.

För råd vid val av produkt se [Vårdhandboken - Katetrar och övrigt material samt leverantörernas anvisningar](#)

Informera, instruera och träna

- Slutna urinuppsamlingspåsar är avsedda för engångsbruk.
- Används en urinuppsamlingspåse ska den fixeras så att tyngd och drag mot blåsbotten samt urinrörsmynningen undviks.
- Urinuppsamlingspåse ska placeras under urinblåsans nivå.
- Urinuppsamlingspåse ska bytas om den kopplats bort från katetern.

Se [Vårdhandboken - Egenvård och information till patienten](#)

09 27 05 Tömbara urinuppsamlingspåsar

Förskrivningskriterier

Förskrivning kan ske då kateterbehandling ordineras eller urindroppssamlare förskrivs.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Urinvägsinfektion.
- Fallrisk.
- Risk för skada i urinröret om påsen fastnar och orsakar drag i katetern, vid felaktig fixering.
- Risk för erosion av urinrörsmynningen på grund av felaktig hantering och fixering.

Läs mer: [Vårdhandboken - Kateterisering av urinblåsa – komplikationer](#)

Råd i förskrivningsprocessen

Upphandlade urinuppsamlingspåsar ska endast förskrivas vid diagnos urininkontinens eller urinretention.

Bedöma behov

Förskrivning sker tillsammans med kvarliggande kateter eller urindroppssamlare samt upphängning-fästianordning. Kan sammankopplas med en sluten urinuppsamlingspåse exempelvis vid användning nattetid då större uppsamlingsvolym önskas.

Prova ut, anpassa och välja produkt

- Beakta patientens fysiska förmåga, exempelvis handfunktion vid val av urinuppsamlingspåse och ventil.
- Välj storlek efter hur ofta påsen töms under dygnet.
- Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren bedömt vara lämpliga utifrån behov och medicinska skäl.

För råd vid val av produkt se [Vårdhandboken - Katetrar och övrigt material samt leverantörernas anvisningar](#).

Informera, instruera och träna

- Tömbara urinuppsamlingspåsen är avsedd för engångsbruk.
- Byte en gång per vecka eller oftare vid behov.
- Urinuppsamlingspåse ska bytas om den kopplats bort från katetern.
- Urinuppsamlingspåse ska fixeras med lämplig anordning så att tyngd och drag mot blåsbotten undviks.

Se [Vårdhandboken - Egenvård och information till patienten](#)

09 27 09 Urinuppsamlingskärl, urinflaskor

Förskrivningskriterier

Patienten ska utredas och behandlas enligt lokalt vårdprogram för urininkontinens och blåsdysfunktion.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Fallrisk.
- Handhavandefel.

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

- Kan förskrivas som komplement till toalettbesök.
- Beakta patientens fysiska förmåga, exempelvis handfunktion samt omgivningsfaktorer vid val av urinuppsamlingskärl.
- Välj urinuppsamlingskärl utifrån kön, volym samt behov av backventil.
- Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren bedömt vara lämpliga utifrån behov och medicinska skäl.

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

09 27 13 Upphängnings- och fästansordningar för urinuppsamlingspåsar

Förskrivningskriterier

Förskrivning kan ske då kateterbehandling ordinerar eller urindroppssamlare förskrivs.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Fallrisk.
- Risk för skada i urinröret om påsen fastnar och orsakar drag i katetern, vid felaktig fixering.
- Risk för erosion av urinrörsmynningen på grund av felaktig hantering och fixering.

Läs mer: [Vårdhandboken: Kateterisering av urinblåsa – komplikationer](#)

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

Förskrivning sker vid kateterbehandling eller då urindroppssamlare förskrivs. [Katetrar och övrigt material vid kvarliggande kateter - Vårdhandboken \(vardhandboken.se\)](#)

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Beakta patientens fysiska förmåga samt olika behov under dygnet vid val av fixering.
- Mät midjemått, benomfång enl. anvisningar för val av storlek.
- Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren bedömt vara lämpliga.
- utifrån behov och medicinska skäl.

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

Informera, instruera och träna

- Används en urinuppsamlingspåse ska den fixeras så att tyngd och drag mot blåsbotten samt urinrörsmynningen undviks. Vid försämrad elasticitet, tecken på slitage eller skada skall produkten bytas

09 30 13, 09 30 14 Inkontinensprodukter, engångs för barn

(Absorberande allt-i-ett-skydd, återförslutningsbar och absorberande allt-i-ett-byxor för barn, engångs)

Förskrivare

Förskrivning till barn kräver fördjupad kunskap. Utredning, bedömning samt uppföljning av barnets hjälpmedelsbehov ska göras i samråd med läkare eller uroterapeut. se [Urininkontinens hos barn och ungdomar - Vårdhandboken \(vardhandboken.se\)](#)

Basal utredning av blåsdysfunktion görs på BVC, primärvård eller motsvarande. Om den basala utredningen ger varningssignaler med allvarligare tillstånd i nervsystem eller urinvägar, alternativt om barnet inte svarar på adekvat och upprepad behandling bör utredningen kompletteras med vidgad utredning på specialistklinik. Mer riktlinjer att läsa i den nationella [rikshandboken för barnhälsovården](#)

Förskrivningskriterier

Barnet ska utredas och erhålla behandling. Toaletträning ska uppmuntras och ingår som en viktig del i behandlingen. Förskrivning kan ske efter behovsbedömning vid ett påvisbart och varaktigt urin- eller avföringsläckage:

- Till barn **under fyra år** med sjukdom eller funktionsnedsättning som medför en ökad förbrukning av blöjor, rekommenderas att förskrivning sker av den uppskattade merförbrukningen, dvs. förbrukning utöver den normala (6 blöjor per dygn).
- Till barn **fyra år och äldre** som har en funktionsnedsättning eller medicinsk sjukdom förskrivs blöjor enl. rekommendation för ett dygnsbehov (6 blöjor per dygn).

Till barn **sex år och äldre** med enures kan flergångs lakansskydd förskrivas som ett komplement till adekvata behandlingsåtgärder, exempelvis enureslarm. Blöjor rekommenderas inte under enuresbehandling.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Utebliven toaletträning vid användning av blöja.
- Trycksår.
- Hudpåverkan.
- Fallrisk vid av- och påtagning.
- Användning av blöja mot barnets vilja.

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

Vid 2–4 års ålder förväntas barnet ha fått en ökad blåskontroll samt tarmtömning och förväntas vara torr dagtid. Läckagemätning utförs under 2–4 dygn och ger en vägledning vid val av

absorptionsnivå på blöjan. Rekommenderad förbrukning 1–6 skydd per dygn av 1–2 olika absorptionskapaciteter. Vid behov av en större förbrukning per dygn dokumenteras den medicinska orsaken i journal.

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Alla skydd har spärrskikt som förhindrar genomvätning och används ett åt gången, vissa skydd har våtindikator.
- Beakta användarvikt, praktisk absorption, midja eller höftmått samt läckagebarriärer vid val av skydd.
- Det är viktigt att ta hänsyn till andra hjälpmedel, ex. rullstol, som kan påverka utprovningen. Kontakta aktuell förskrivare vid behov av gemensam behovsbedömning.

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

09 30 18 Inkontinensprodukter, fixering i byxa, engångs för vuxna

(Absorberande inkontinensskydd för fixering i underbyxa, engångs)

Förskrivningskriterier

Patienten ska utredas och behandlas enligt lokalt vårdprogram för urininkontinens och blåsdysfunktion. Förskrivning kan ske efter behovsbedömning vid ett påvisbart och varaktigt urin- eller avföringsläckage.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Utebliven toalettassistans vid användning av absorberande skydd
- Skav, trycksår, kan orsakas av felfixerat skydd
- Minskad effekt av trycksårspåbyggande hjälpmedel såsom antidecubitusmadrass, dynor vid användning av absorberande skydd.
- Hudpåverkan – fuktskada, inkontinensassocierad dermatit (IAD)
- Fallrisk vid av- och påtagning

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

Läckagemätning utförs under 2–4 dygn och ger en vägledning vid val av absorptionsnivå på inkontinenshjälpmedlet. Rekommenderad förbrukning 1–6 skydd per dygn av 1–2 olika absorptionskapaciteter. Vid behov av en större förbrukning per dygn dokumenteras den medicinska orsaken i journal. Förskrivaren bedömer även behovet av fixeringsbyxa.

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Utgå från läckagets storlek och beakta längd, bredd, praktisk absorption samt läckagebarriärer och individuell passform vid val av skydd
- Alla skydd har spärrskikt som förhindrar genomvätning och används ett åt gången, vissa skydd har våtindikator
- Absorberande engångsinlägg fixeras i första hand med egen väl åtsittande underbyxa.
- Beakta patientens fysiska förmåga samt olika behov under dygnet vid val av skydd, vanligtvis 1–2 olika sorter
- Önskas absorptionskydd för säkerhets skull hänvisas patienten att införskaffa dessa själv
- Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren bedömt vara lämpliga utifrån behov och medicinska skäl
- Det är viktigt att ta hänsyn till andra hjälpmedel, ex rullstol, som kan påverka utprovnigen. Kontakta aktuell förskrivare vid behov av gemensam behovsbedömning

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

09 30 21, 09 30 25 Inkontinensprodukter, allt-i-ett-skydd, engångs för vuxna

(Absorberande allt-i-ett-skydd, återförslutningsbar eller bältesfixering, för vuxna, engångs)

Förskrivningskriterier

Patienten ska utredas och behandlas enligt lokalt vårdprogram för urininkontinens och blåsdysfunktion. Förskrivning kan ske efter behovsbedömning vid ett påvisbart och varaktigt urin- eller avföringsläckage.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Utebliven toalettassistans vid användning av absorberande skydd
- Skav, trycksår, skjuv kan orsakas av felfixerat skydd
- Minskad effekt av trycksårspåbyggande hjälpmedel såsom antidecubitusmadrass, dynor vid användning av absorberande skydd
- Hudpåverkan – fuktskada, inkontinensassocierad dermatit (IAD)
- Fallrisk vid av- och påtagning

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

Läckagemätning utförs under 2–4 dygn och ger en vägledning vid val av absorptionsnivå på inkontinenshjälpmedlet. Rekommenderad förbrukning 1–6 skydd per dygn av 1–2 olika absorptionskapaciteter. Vid behov av en större förbrukning per dygn dokumenteras den medicinska orsaken i journal.

Lämplig vid stora urin- eller avföringsläckage och då hjälp behövs vid byte av skydd.

Återförslutningsbar fästyta kan anpassas till patientens kroppsform samt gör att skyddet kan justeras om.

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Utgå från läckagets storlek samt höftmått och välj ett skydd som är väl åtsittande mot kroppen så att inte läckage uppstår. Vid mått som passar två storlekar väljs den mindre storleken.
- Alla skydd har spärrskikt som förhindrar genomvätning och används ett åt gången, skydden har våtindikator.
- Beakta patientens fysiska förmåga samt olika behov under dygnet vid val av skydd, vanligtvis 1–2 olika sorter.
- Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren bedömt vara lämpliga utifrån behov och medicinska skäl.
- Önskas absorptionskydd för säkerhets skull hänvisas patienten att införskaffa dessa själv.

- Det är viktigt att ta hänsyn till andra hjälpmedel, ex. rullstol, som kan påverka utprovningen. Kontakta aktuell förskrivare vid behov av gemensam behovsbedömning.
- Absorberande allt-i-ett skydd används utan fixeringsbyxa.

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

09 30 24 Inkontinensprodukter, byxskydd, engångs för vuxna

(Absorberande allt-i-ett-byxor för vuxna, engångs)

Förskrivningskriterier

Patienten ska utredas och behandlas enligt lokalt vårdprogram för urininkontinens och blåsdysfunktion. Förskrivning kan ske efter behovsbedömning vid ett påvisbart och varaktigt urin- eller avföringsläckage.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Utebliven toalettassistans vid användning av absorberande skydd
- Skav, trycksår, kan orsakas av felfixerat skydd
- Minskad effekt av trycksårspåbyggande hjälpmedel såsom antidecubitusmadrass, dynor vid användning av absorberande skydd
- Hudpåverkan – fuktskada, inkontinensassocierad dermatit (IAD)
- Fallrisk vid av- och påtagning

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

Läckagemätning utförs under 2–4 dygn och ger en vägledning vid val av absorptionsnivå på inkontinenshjälpmedlet. Rekommenderad förbrukning 1–6 skydd per dygn av 1–2 olika absorptionskapaciteter. Vid behov av en större förbrukning per dygn dokumenteras den medicinska orsaken i journal.

Lämplig för uppegående, självständiga och aktiva patienter med medel till stor urin- eller avföringsinkontinens.

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Utgå från läckagets storlek samt höftmått och välj ett skydd som är väl åtsittande mot kroppen så att inte läckage uppstår. Vid mått som passar två storlekar väljs den mindre storleken.
- Alla skydd har spärrskikt som förhindrar genomvätning och används ett åt gången, skydden har våtindikator.
- Beakta patientens fysiska förmåga samt olika behov under dygnet vid val av skydd, vanligtvis 1–2 olika sorter.
- Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren bedömt vara lämpliga utifrån behov och medicinska skäl.
- Önskas absorptionskydd för säkerhets skull hänvisas patienten att införskaffa dessa själv.

- Det är viktigt att ta hänsyn till andra hjälpmedel, ex. rullstol, som kan påverka utprovningen. Kontakta aktuell förskrivare vid behov av gemensam behovsbedömning.
- Absorberande allt-i-ett byxor används utan fixeringsbyxa.

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

09 30 28 Absorberande inkontinensskydd, engångs, utformade för män

Förskrivningskriterier

Patienten ska utredas och behandlas enligt lokalt vårdprogram för urininkontinens och blåsdysfunktion. Förskrivning kan ske efter behovsbedömning vid ett påvisbart och varaktigt urin- eller avföringsläckage.

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Utebliven toalettassistans vid användning av absorberande skydd
- Skav, trycksår, kan orsakas av felfixerat skydd
- Minskad effekt av trycksårspåbyggande hjälpmedel såsom antidecubitusmadrass, dynor vid användning av absorberande skydd.
- Hudpåverkan – fuktskada, inkontinensassocierad dermatit (IAD)
- Fallrisk vid av- och påtagning

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

Läckagemätning utförs under 2–4 dygn och ger en vägledning vid val av absorptionsnivå på inkontinenshjälpmedlet. Rekommenderad förbrukning 1–6 skydd per dygn av 1–2 olika absorptionskapaciteter. Vid behov av en större förbrukning per dygn dokumenteras den medicinska orsaken i journal. Förskrivaren bedömer även behovet av fixeringsbyxa.

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Utgå från läckagets storlek och beakta längd, bredd, praktisk absorption samt läckagebarriärer och individuell passform vid val av skydd.
- Inkontinenshjälpmedel för män avsett för medelstor till stort läckage är speciellt anpassat för den manliga anatomin och har extra stor absorberande yta framtill.
- Alla skydd har spärrskikt som förhindrar genomvättning och används ett åt gången, vissa skydd har våtindikator.
- Absorberande engångsinlägg fixeras i första hand med egen väl åtsittande underbyxa.
- Beakta patientens fysiska förmåga samt olika behov under dygnet vid val av skydd, vanligtvis 1–2 olika sorter.
- Patienten får välja bland de alternativ som förskrivaren bedömt vara lämpliga utifrån behov och medicinska skäl.
- Önskas absorptionskydd för säkerhets skull hänvisas patienten att införskaffa dessa själv.
- Det är viktigt att ta hänsyn till andra hjälpmedel, ex. rullstol som kan påverka utprovningen. Kontakta aktuell förskrivare vid behov av gemensam behovsbedömning.

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

09 30 39 Fixeringsbyxa

Hjälpmiddel för att fixera kroppsburna produkter som absorberar urin och avföring

Förskrivningskriterier

Förskrivning kan ske tillsammans med skydd utan fästremsa (engångsinlägg för vuxna och skydd för engångsanvändning utformade för män)

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Trycksår kan orsakas av skav i ljumskarna, från sömmar m.m.
- Hudpåverkan
- Fallrisk vid av- och påtagning

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

- Absorberande skydd med fästremsa fixeras med egen väl åtsittande underbyxa.
- Absorberande skydd utan fixering fixeras i första hand med egen underbyxa, vid behov förskrivs fixeringsbyxa.

Prova ut, anpassa och välja produkt

- Genom att använda måttband och utgå från leverantörens måttanvisningar för midja, höft eller benomfång väljs rätt storlek på fixeringsbyxan, som ska vara väl åtsittande för att hålla skyddet fixerat även i vått tillstånd
- Vid mått som passar två storlekar väljs den mindre storleken
- Det är viktigt att ta hänsyn till andra hjälpmedel, ex. rullstol, som kan påverka utprovningen. Kontakta aktuell förskrivare vid behov av gemensam behovsbedömning

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

09 30 42 Hygienunderlägg,lakansskydd, engångs

Icke kroppsburna produkter, engångs, för att absorbera urin och avföring

Förskrivningskriterier

Förskrivning kan ske

- efter behovsbedömning vid svårt urin- eller avföringsläckage exempelvis diarré, smitta

Kontraindikationer

Trycksårsbehandling (exempelvis antidecubitusmadrass, rullstolsdynor).

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Minskad effekt av trycksårsförebyggande hjälpmedel såsom antidecubitusmadrass, dynor vid användning av absorberande skydd
- Skav, trycksår, skjuv kan orsakas av skydd som veckar sig
- Hudpåverkan – fuktskada, inkontinensassocierad dermatit (IAD)

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

Förskrivs som komplement till kroppsburna absorberande skydd vid svår inkontinensproblematik (exempelvis diarréer). Vid förskrivning för enures ska flergångsalternativ väljas.

Ett rätt fixerat kroppsbundet skydd bör täcka behovet så att hygienunderlägg inte behövs.

Rekommenderad mängd vid förskrivning är minsta möjliga förpackning, MBE.

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Inkontinenshjälpmedlet har spärrskikt som förhindrar genomvätning och används ett åt gången
- Önskas hygienunderlägg för säkerhets skull hänvisas patienten att införskaffa dessa själv
- Det är viktigt att ta hänsyn till andra hjälpmedel, ex. rullstol, madrass som kan påverka utprovnings. Kontakta aktuell förskrivare vid behov av gemensam behovsbedömning

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

Informera, instruera och träna

- Hygienunderlägg eller lakansskydd är inte avsett att användas som lyfthjälpmedel

09 30 45 Hygienunderlägg, lakansskydd, madrasskydd, flergångs

Icke kroppsburna tvättbara produkter för att absorbera urin och avföring

Förskrivningskriterier

Patienten ska utredas och behandlas enligt lokalt vårdprogram för urininkontinens och blåsdysfunktion. Barn ska utredas och erhålla behandling.

Förskrivning kan ske

- efter behovsbedömning vid svårt urin- eller avföringsläckage exempelvis diarré, smitta
- till barn **sex år och äldre** med enures kan hygienunderlägg, lakansskydd förskrivas som ett komplement till adekvata behandlingsåtgärder, exempelvis enureslarm.

Kontraindikationer

Trycksårsbehandling (exempelvis antidecubitusmadrass, rullstolsdynor).

Risk för personskada

Var uppmärksam på följande risker:

- Minskad effekt av trycksårsförebyggande hjälpmedel såsom antidecubitusmadrass, dynor vid användning av absorberande skydd
- Skav, trycksår, skjuv kan orsakas av skydd som veckar sig
- Hudpåverkan – fuktskada, inkontinensassocierad dermatit (IAD)

Råd i förskrivningsprocessen

Bedöma behov

Förskrivs som komplement till kroppsburna absorberande skydd vid svår inkontinensproblematik (exempelvis diarréer), eller till barn som läckageskydd vid enuresbehandling. Ett rätt fixerat kroppsbundet skydd bör täcka behovet så att tvättbara hygienunderlägg, lakansskydd, madrasskydd inte behövs.

Rekommenderad mängd förskrivet per år 3–6 stycken flergångs lakansskydd eller 1-2 stycken madrasskydd.

Prova ut, anpassa och välj produkt

- Inkontinenshjälpmedlet har spärrskikt som förhindrar genomvätning och används ett åt gången
- Önskas hygienunderlägg, lakansskydd, madrasskydd för säkerhets skull hänvisas patienten att införskaffa dessa själv
- Det är viktigt att ta hänsyn till andra hjälpmedel, ex. rullstol, madrass som kan påverka utprovningen. Kontakta aktuell förskrivare vid behov av gemensam behovsbedömning

För råd vid val av produkt, se leverantörernas anvisningar.

Informera, instruera och träna

- Tvättas före första användningen så att absorptionsförmågan aktiveras (ej madrasskydd)
- Vid avföring- eller blodfläckar spolas flergångsskyddet av med kallt vatten snarast
- Hygienunderlägg, lakansskydd är inte avsett att användas som lyfthjälpmedel